

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 292
אלול תשפ"א

עירובין למעשה
עיון | שימוש | שכרות

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

לפחות ד' טפחים של מחיצה ולא צורת הפתח, וכאן כל הדופן היא רק צורת הפתח. [ואע"פ שהקיר ממשיך אחרי הדלת לתוך החדר יותר מז' טפחים, מ"מ זה לא מכשיר את הסוכה, כי הקיר אינו בשטח הכשר של הסוכה, ואינו מחיצה לסוכה].

פתיחה וסגירה של הדלת באמצע החג

הפתרון במצב כזה הוא לסגור את הדלת לכל החג, ובמקרים אלו אנו באים לעוד כמה נידונים מעשיים, א. האם מותר לפתוח את הדלת בחג, משום שזה פוסל את הסוכה. להשתמש בדופן שנצרכת לכשרות הסוכה. ב. האם כשיחזור ויסגור את הדלת ישכיר את הסוכה, או שמא יהיה פסול משום תעשה ולא מן העשוי, כמו מי שהניח את הסכך לפני המחיצות, ומתי אומרים שאם הניח בכשרות זה מועיל אף אם נפסל והוכשר. ג. האם בשעת הנחת הסכך צריך לסגור את הדלת. ד. האם בשבת ויו"ט מותר לפתוח ולסגור את הדלת, משום איסור עשיית מחיצה המתרת. והאם דלת שונה מהקמת מחיצה. והאם יש הבדל בין דלת על ציר לדלת הזזה.

ולמעשה במקרה הנ"ל היה קשה להקפיד על סגירת הדלת, ולפעמים באמצע האוכל ילד יצא דרכה ובטעות יבלעו אוכל מפהם, לכן ביקשו למצוא פתרון אחר. א"כ אמרנו להם שיעמידו טפח שוחק בתוך פחות מג' לצד המזרחי כמ"ש בהלכה, וזה יחשב סגור ד' טפחים, ואז ישאר הפתח אחרי החלק הסגור. אלא שלפני שחושבים איך לחבר את הקרש ללבד שבחשבון פשוט יוצא שאם סותמים מהפתח ד' טפחים, שלשיעור חזו"א הם 38 ס"מ, לא נשאר בפתח אלא כ-30 ס"מ ואינו מקום הראוי למעבר. לאור הבעיה התעוררו לדון האם אפשר לסגור ד' טפחים מהחלק השני של הדלת הסמוך למעבר, ששם יש כבר טפח סגור, ויוסיף לסגור 30 ס"מ, וישאר 40 ס"מ למעבר. והאם המחיצה שיעמיד לפני הדלת מסתירה את העמוד של צורת הפתח שבמשקוף, מדין צורת הפתח אחורי הכותל הנאמר בעירובין.

העמדת ארון למחיצה באמצע החדר

לאחר שהפתרון הזה נתקל בקשיים, הוחלט לנסות פתרון אחר להכשיר את הסוכה, על ידי שנגרור ארון [שתי דלתות] מתוך החדר ונעמיד אותו

לקראת פתיחת השיעורים המיוחדים להלכות מחיצות הסוכה התרגשות רבה בקרב ציבור האברכים, שוחרי תורה והלכה, לקראת פתיחת המחזור המבוקש של הלכות סוכה הלכה למעשה. כבר שנים רבות שידועי דבר העוסקים בשאלות בכשרות הסוכות, מתריעים על כך שלא כל הסוכות כשרות. יש הרבה הלכות בסוכה שאנשים לא מודעים להם, חלקם כשרים בדיעבד, וחלקם שנויים במחלוקת הפוסקים, ואפשר עם מעט השקעה לסדר אותם שיהיו לכתחילה. אחד מהרבנים בזמנינו התבטא על כך, שאנשים באים לשאול על ארבעת המינים באלף שקלים כל שנה כדי להוסיף לקיים את המצוה בהיזדר רב, ואינם יודעים לשאול על הסוכה שלהם שהיא ספק פסולה.

הבעיות המצויות בסוכה בתוך הבית

בעיקר הבעיות הם בסוכות שבבתים ובמרפסות, שאינם נעשים מדפנות מסודרות מארבע רוחות, אלא קירות הבית עם החלונות והדלתות משמשות לדפנות, ויש מצבים שאינם כשרות. הדוגמאות הרבות לכך נביא א"י"ה בשיעורים הנפלאים שיתקיימו בעז"ה, מתוך השאלות שנפגשנו בהם במשך השנים האחרונות שעסקנו בבדיקת הסוכות, ולמרות שבאופן רשמי עסקנו רק במדידת הגגות ומזגנים הבולטים על הסכך, אך בפועל רוב המקומות בדקנו גם את כשרות המחיצות, שהתעוררו בהם שאלות רבות, עם נידונים הלכתיים רבים, שכמובן הרבה מהיסודות שלהם מגיעים מדיני עירובין, אך יש הרבה הבדלים בין הסוכות לעירובין.

לא כל מחיצה של עירוב כשרה לסוכה

אחד מהדברים השונים שאנשים רגילים לדמות וללמוד מהלכות עירובין, הוא הנושא של צורת הפתח. כידוע בעירוב משתמשים הרבה בעמודים וחוטמים המשמשים דין מחיצה מדין צורת הפתח, ויש ישובים שכל העירוב הוא מצורות הפתח, כמו בישוב קוממיות שיש בו כמאה ועשר צורות הפתח, והישוב בית חלקיה עם כמאה ושבעים צורות הפתח. ודין זה מבואר בגמרא (עירובין דף ד:). ובשו"ע (סי' שס"ב ס"י) שאפילו נעץ ארבעה קונדסין [עמודים] בארבע פינות, ומתח חוט מעליהם, נעשה רשות היחיד ומותר לטלטל בתוכו. העירוב בזמנינו אינו בקו ישר מרובע, אלא מתפתל בין הבתים והשדות והרחובות, לכן לא יספיקו לו ארבע עמודים, וכן אורכו רב מאוד, ובאורך כזה החוט לא יחזיק מעמד, ובנדאי יתנדנד ברות, לכן מגיעים למצב שיש ערות או מאות עמודים. אבל הכל מדין צורת הפתח. [וברוב העירובים משלבים מקומות שיש גדר קיימת, ומשלימים עם צורת הפתח בקטעים החסרים, וגם זה הרבה עמודים].

אבל בסוכה הדין שונה, אי אפשר לעשות סוכה כשולה צורות הפתח, אלא חייבים שיהיו שתי דפנות ממשיות, "שתיים כהלכתן ושלישית טפח", ורק כתוספת על אלו, להשלים את השלישית או להאריך את השתיים, רק בזה מועיל צורת הפתח. וזה נגד ההבנה הפשוטה שמשתמשים בכל דיני מחיצה, ויש בזה הרבה נפק"מ למעשה.

מתי דלת החדר פוסלת את הסוכה

לדוגמא נביא אחת מהסוכות שבדקנו בשנים שעברו, שהיתה בבית בסוף החדר הגדול, וממילא היו רק שלש מחיצות לסוכה [לדוגמא מזרח

צפון ודרום]. משא"כ הקיר שבמערב בתוך החדר, היה רחוק ד' אמות מהמקום שמתחיל הסכך הכשר, ואינו כשר אפילו עם דופן עקומה. ובמחיצה השלישית [דרום] היתה דלת [70 ס"מ] לרוב רוחב הסוכה [שכולה היתה רק 80 ס"מ]. והנה בהבנה פשוטה אין בעיה, הרי הכל סגור, יש צורת הפתח ודלת, אבל באמת יוצא שאין לסוכה דופן שלישית, כי מבואר בגמ' שדופן שלישית צריך שיהיה טפח שוחק [מרווח] בתוך פחות מג' לדופן השנייה, כדי שיהיה

**חיפשת כבר שנתיים איך ללמוד דיני הסוכה בצורה מסודרת?
כמה שנים אתה מסתפק מה הדין של סוכתך?
כל שנה מחדש מתעוררות לך שאלות חדשות ואין לך מענה?
בעת יש לך את ההזדמנות לממש את מה שרצית**

בזמן אלול הבעל"ט

יפתח בעז"ה מסלול לימוד לאברכים רציניים

ללימוד הלכות מחיצות הסוכה

מקיף ויסודי, הלכה למעשה

מדברי המשג"ב והחזו"א, ועד הוראות פוסקי זמנינו, כפי מנגון שאלות מעשיות מנסיון בדיקת מאות סוכות

השיעורים יימסרו ע"י

הרה"ג: **משה אנגלרד** שליט"א

לימוד עיוני + פרקטיקה הלכתית

הלימוד ערוך לפי סדר השו"ע והמשג"ב סימן תר"ל

עם תוספת הדינים האקטואליים והשאלות שהתחדשו בדורינו

שימת דגש מיוחד שכל משתתף יבין כיצד לחשב את ההלכות למעשה

השיעורים יימסרו מידי שבוע, החל מ"ד אלול, בשעות הערב

בירושלים - בימי ראשון, באזור צומת בר אילן

במודיעין עילית - בימי שלישי, ברחוב הסגא מסלבודקה

בבני ברק - בימי חמישי, בביהמ"ד "צעירים"

השיעורים יימסרו בליווי מצגת של שירותוטים

וכן דפי סיכום של השאלות והשיטות

המסיימים את המסלול בהצלחה,

יצטרפו למשיבים ב"קו הסוכות"

להרשמה חייג עכשיו:

055-678-3323

[יש לציין שהיתר זה להחשיב את העמודים כשרים לצורת הפתח, נאמר רק בעמודי בטון שהם מלאים ושלמים, ולא בעמודי ברזל, שבהם העמוד חלול ומופסק, ואין אפילו לבדו בין הפסים שבתוכם, לכן אינם כשרים לצורת הפתח. אלא חייבים להעמיד לחיים ולכוון אותם בדקדוק תחת החוט, ולשים לב שיש הטעיה גדולה בעמודים אלו, מחמת שעמודי הברזל נוטים אל האמצע.]

להפתעתם גילו שחסר חיבור בין חלקי העירוב

כשהתקרבו אל העמודים, הרב מראה את חוטי העירוב, ואת חוטי החשמל, אך האברך עוצר ושואל היכן החיבור ביניהם. עמודי העירוב מסתיימים עשרה מטרים רחוק מעמודי החשמל, ואין אפילו חוט שיחבר ביניהם, וא"כ זו פירצה גדולה לכל העירוב. הרב הבין מיד את הענין, וגם הוא התפלא מאוד. הוא התקשר לרב מומחה שעבר פעם על העירוב, ושאל אותו האם הוא יודע איך העירוב מתחבר לעמודי החשמל. והוא השיב שזכור לו שיש עוד עמוד צמוד לעמוד החשמל. אך הרב לא ראה אותו כעת, וגם לא זכר של קשירה או חיבור כלשהו. הם ניסו לחשוב אולי היה איהו גדר, ולא מצאו שום תשובה על התעלומה. בלית ברירה הם היו צריכים לעשות צורת הפתח חדשה מהעמוד של העירוב האחרון, עד עמוד החשמל, קשרו חוט וחיפשו קרש מתאים לשמש ללחי, כי החוט שקשרו עכשיו אינו מעל העמוד של החשמל, ולאחר עבודה מאומצת הצליחו לסדר את העירוב. הם המשיכו עוד מעט, והאברך כבר היה צריך לחזור אל מקומו, והשאיר לרב של הישוב לסיים את הבדיקה, ובידו שמחה גדולה שזכה לעורר ולתקן עוד ישוב שישמרו שבת כהלכה. לאחר שחזר הוא התקשר לספר את כל הסיפור, ואמר שכעת הוא רואה כמה חשוב לדעת את הלכות עירובין למעשה, כמה אפשר להשפיע עם זה, ולזכות את הרבים עם קצת מאמץ.

בעיה אחת בראש העמוד בכניסה לישוב

ישוב נוסף שנבדק על ידי מישהו אחר, והגיע לישוב וראה שכל הישוב מוקף בגדר. עבר ובדק ולא ראה בגדר שום בעיה, אפילו לא פירצה קטנה שצריכה היתר מדין עומד מרובה. עד שהגיע אל פתח הכניסה הראשי של הישוב, ושם היתה צורת הפתח עם שני עמודים גבוהים. הוא ראה שהחוט שעליהם הוא חוט ברזל מזוגג, שיש חוששים במראה שלו מחשש פתחי שימאי, [כן מובא בשם מרן הקהילות יעקב], אבל זה הוא לא יכול לדרוש מעירוב של ישוב. אבל יש עוד דבר שצריך לבדוק כפי שלמדנו בשיעורים, והוא צורת קשירת החוט לראש העמוד. פעמים רבות מתברר שבקודה זו יש שינוי שיכול לפסול את כל העירוב היפה והחזק, הוא נשא עיניו לראש העמוד, ואכן גילה להפתעתו שאלה חמורה, יש כאן שינוי מצורת העמודים המקובלת, ויתכן שהצורה

ראש העמוד בכניסה לישוב

אינה כשרה. במקום לעשות צורת V על ראשו, הם עשו צורת חצי עיגול הפוך, שאין לו פתיחה כלפי מעלה, וממילא החוט לא יושב במרכז העמוד, אלא קושרים אותו לברזל המחובר בצד, ובמצב הזה החוט נמצא בצד ממש.

הסיבה שהוא עשה כך, מפני שהצינור של העמוד חלול ואי אפשר לחבר מעליו, אלא שבעלי המקצוע בעירובים יודעים שצריך להלביש כיפה על ראש העמוד לסגור אותו, ואז אפשר להלחים מעליו וי הועבד שעשה כאן לא היה במקצוע התקנת עירוב, ולא ידע שיש צורך להשקיע בכיסוי, ועשה כפי מה שנוהג לו, ויצא שהברזל והחוט מחוץ לעמוד. ואמנם עדיין היה יכול להכניס את הברזל כולו לתוך חלל הצינור, ולחבר אותו מבפנים, ואז החוט יהיה קצת מעל העמוד. אלא שעיקר הבעיה היא שעושים בלי איש מקצוע, וממילא כל בעיה היא אפשרית.

מדוע בארון שבסלון לא קוראים לחבר שיבנה אותו

פנינו אל העורך של הרב, קבענו פגישה והגענו במיוחד, והוא התחיל לומר שאולי יש חצי מילימטר מהחוט שעולה על עובי הדופן של העמוד, וא"כ זה יחשב מעל העמוד. אמרנו לו שיתכן שכן ויתכן שלא, ולא כדאי שכל העירוב יהיה רק בגדר יתכן. הוא הסכים ואמר שיביא חבר שיסדר ויזיז את החוט. אמרנו לו שכדאי להחליף לעמוד חדש וטוב, לא לסכן את שמירת השבת באילתורים של חבר. כאשר כבודו קונה ארון לבית, אינו מבקש מחבר שיבדוק לו כמה קרשים, אלא קונה ארון מנגר מותג, ומשלם כפול שלוש כדי שיראה טוב. כך גם בעירוב, לא נעשה עם חבר מזדמן כדי לצאת ידי עשייה גרידא, אלא קח מומחה שיעשה עמוד מקצועי ותקין.

לאחר שהסכים למהלך, הוא אמר שהכל נכון אבל כסף הוא לא יכול לשלם על כך, לא יתנו לו, אם אתה רוצה לעשות בחינם זה בסדר, אבל הישוב לא יהיה מוכן לשלם על כך. במקרה זה מישורו שהוריו גרים בישוב, תרם חלק מההוצאות, ואמרנו לו שנעשה גם אם יש ישיג תשלום. ואנו הקוראים, נפיק לקחים, בין במה שאנו צריכים להשקיע נכון, ובין בהבנת המקרים שבהם עלינו להימנע מלטלטל, גם כאשר מספרים שהישוב מוקף גדר ויש ממונה על העירוב, עד אשר נדע שהם באמת משקיעים בדבר הנכון.

סמוך לסוכה בצד של חלל החדר [מערב], והוא יהיה המחיצה השלישית, שיש בו גובה י טפחים, ורוחב יותר מז טפחים, ובאופן זה יש שלש מחיצות גמורות, ואז אין צורך להאריך את הדופן השלישית עם צורת הפתח לכל רוחב החדר, כי יש היתר של 'פסל היוצא מן הסוכה', שכל ההמשך כשר. הפתרון הזה התקבל גם מבחינה פרקטית, למרות שהוא מגביל קצת את השימוש מתוך החדר לסוכה. אך גם בזה היה צריך להיות עיריני לכמה הלכות, כגון, האם הארון צריך להיות סמוך לצד הצפוני שבו יש קיר, כדי שהדופן השלישית תהיה סוכה [עריבן] לדופן השנייה, או שאפשר להעמיד את הארון גם בצד הצפוני הסמוך לצורת הפתח שאינה אחת מדפנות הסוכה.

עוד הלכה שהיה לשים לב במקרה זה, שהארון אינו מגיע עד התקרה, ולכן יש אומרים שהוא צריך להיות מתחת תחילת הסכך הכשר, כי אם יהיה רחוק מעט תחת התקרה [על מנת להרחיב את השימוש בסוכה], ויהיה צריך דין דופן עקומה, יוצא שצריכים להשתמש בעבורו בשתי הלכות יחד, גוד אסיק ודופן עקומה, שכידוע נחלקו הפוסקים בזה לענין סוכה. [ואם יהיה סמוך תוך פחות מג' טפחים, יש אומרים שהוא מתיר להשתמש בסוכה בעוד שנים וחצי טפחים].

כל הנידונים הרבים האלו, מדברים על סוכה אחת סגורה בתוך הבית, שהיתה נראית כשרה ופשוטה, ודלת אחת עשתה בה בעיה כל כך גדולה, שבעצם הסוכה פסולה, והתיקון שלה דורש ידיעה כל כך רחבה. אלו הם הדברים שאנו רוצים בס"ד להביא לציבור המשתתף בשיעורים המיוחדים, אור חדש בקיום מצות סוכה הלכה למעשה. ואנו מקוים שכל המצטרפים ישקיעו בלימוד, וידעו לעמוד על כל פרטי ההלכות, ולזכות בזה את חבריהם וקרוביהם להורות להם כיצד להכשיר את הסוכות כהלכה.

ניתן להצטרף לשיעורי הסוכה בשבוע זה

בטל' 055-678-3323

בברכת הצלחה לכל המצטרפים

יש ישובים שהבדיקה השבועית אינה מספקת

בגליון הקודם התחלנו להביא מן הדברים שהתחדשו ב"חודש העירוב", שאברכים מתוך מסיימי השיעורים של מחזור "בודקי עירובין", יצאו לבדוק עירובים בישובים רבים. ובס"ד התועלת של הדברים ממשכה לפעול. יש מקומות שממשכים לעמוד בקשר בנוגע לתיקון הדברים שהתגלו בסיוע, ויש שכבר נמצאים באמצע תיקון, ויש שכבר תיקנו מיד.

אחד האברכים מהקבוצה שהתקיימה בשכונת רמות בשנה זו, ביקש שנבחר עבורו ישוב כלשהו. בחרנו עבורו מושב באזור לוד, שהתושבים חלקם דתיים ויש רב חרדי ירא שמים, וכבר היה איתנו בקשר, ובדקנו איתו את העירוב, ועשינו תיקונים בכמה מקומות, אבל בנושא הבדיקה השבועית לא היה להם תקציב להביא מומחה, ולכן העירוב נבדק על ידי מישהו מהישוב. במקרים אלו מצוי שאחרי זמן מה חל שינוי כלשהו, והבודק אינו עיריני לתקן או שעושה תיקון שאינו כהלכה. לענין זה יש תועלת גדולה בבדיקה תקופתית על ידי מומחה, שיבחין בדברים שצריכים תיקון שונה, ויעורר על כך ויודיך את הבודק כיצד לתקן. כמובן שזה לא צורה טובה, לסמוך עד שיגלו את הבעיה הבאה, כי בינתיים יש שבועות שבהם העירוב אינו תקין, אלא שאין בידינו כעת לעשות יותר ולתת בודק שבועי לישובים, לכן לפחות מצילימ מה שאפשר על ידי בדיקה תקופתית.

וכאן המקום לציין שיש אברכים שמתקשרים בימי שישי בצהרים לשאול על עירובים מסוימים שאנו יודעים שהבודק אינו מוסמך, וכבר התגלו בהם בעיות חמורות, ואומרים להם שלא יטלטלו כי הבדיקה אינה מספיקה, ואי אפשר לסמוך על עירוב במצב כזה. אך הם דוחקים לשאול האם אנו יודעים שהבעיות שהיו נשאר עדיין. והתשובה היא שלא, הבעיות שהיו סידרנו בחלק מהמקרים, אבל עצם הענין שהבודק אינו יודע הלכה חוץ מלקשור חוטים, זה מצב שאי אפשר לסמוך עליו ע"פ הלכה. העד מעיד על דבר שאינו יודע מה התנאים ההלכתיים שלו. בכל כשרות אי אפשר למנות משגיח שאינו בקי בהלכה. רק בעירוב אין מודעות ותקציב.

מתי אפשר להשתמש בחוטי החשמל ללא לחיים

בישוב הזה הגיע האברך לשער הישוב ביום שישי, והחל לבדוק את העירוב ביסודיות יחד עם הרב. לאחר שהתקדמו מעט עם עמודי העירוב, הגיעו לקטע שבו משתמשים בחוטי החשמל. בדרך כלל חייבים להעמיד לחיים או חביות מתחת כל חוט וחוט, כדי שישמש את העירוב מדין צורת הפתח, כי חוטי החשמל אינם מעל העמודים, אלא מהצד, ובצורה זו אין להם דין צורת הפתח כמו שמבואר בשו"ע (סי' ס"ב ס"א). אבל בעמודים אלו יש חוט שעובר מעל העמוד ממש, מדובר בקו מתח שמחוץ לעיר, ועליו שלשה כבלים, שהאמצעי נמצא מכון מעל העמוד, וא"כ הוא יוצר צורת הפתח גמורה ללא לחיים. לכן בקטע הזה של הישוב סמכו על עמודי החשמל האלו במשך כמה מאות מטרים.